

Østre Landsret
Præsidenten

Den 08/11-2011
J.nr. 40A-ØL-55-11
Init: mbm

Justitsministeriet
Strafferetskontoret
Slotholmsgade 10
1216 København K

Justitsministeriet har ved brev af 28. oktober 2011 (sagsnr. 2011-731-0014) anmodet om en udtalelse over udkast til forslag til lov om ændring af lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven, lov om konkurrence- og forbrugerforhold på telemarkedet, våbenloven, udleveringsloven samt lov om udlevering af lovovertrædere til Finland, Island, Norge og Sverige (Ændring af revisionsbestemmelse).

I den anledning skal jeg meddele, at forslaget ikke giver landsretten anledning til at fremkomme med bemærkninger.

Denne udtalelse sendes alene elektronisk til jm@jm.dk

Med venlig hilsen

Bent Carlsen

Ellen Busck Porsbo

Vestre Landsret
Præsidenten

Justitsministeriet
Strafferetskontoret
Slotsholmsgade 10
1216 København K

2011-731 0014 / JMD

J.nr. 40A-VL-54-11
Den 10/11 2011

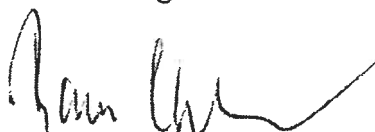
Justitsministeriet har ved brev af 28. oktober 2011 anmodet om en udtalelse over et udkast til forslag til lov om ændring af lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven, lov om konkurrence- og forbrugerforhold på telemarkedet, våbenloven, udleveringsloven samt lov om udlevering af lovovertrædere til Finland, Island, Norge og Sverige (Ændring af revisionsbestemmelse).

I den anledning skal jeg meddele, at udkastet ikke giver landsretten anledning til at fremkomme med bemærkninger.

Dette svar sendes alene elektronisk og til jm@jm.dk.

Der henvises til sagsnummer 2011-731-0014.

Med venlig hilsen

Bjarne Christensen

Randi Graabek

Fra: Rasmus Foged [RasmusFoged@Shret.dk]
Sendt: 16. november 2011 12:23
Til: Justitsministeriet
Cc: 'Domstolsstyrelsen'
Emne: SV: 2011-731-0014 Høring overlovsforslag

Til Justitsministeriet

Jeg kan oplyse, at Sø- og Handelsretten ikke har bemærkninger i anledning af lovforslaget.

Med venlig hilsen

Rasmus Foged
Administrationschef
Direkte: + 45 33 47 92 05
Mobil: + 45 22 46 69 15
RasmusFoged@Shret.dk

Sø- og Handelsretten
Administrations- og Serviceafdelingen
Bredgade 70
1260 København K.
Tlf.: + 45 33 47 92 22
Fax: + 45 33 47 92 82
www.shret.dk

-----Oprindelig meddelelse-----

Fra: Justitsministeriet [<mailto:jm@jm.dk>]

Sendt: 28. oktober 2011 11:36

Til: 'Københavns Byret'; 'Retten i Aalborg'; 'Retten i Esbjerg'; 'Retten i Glostrup';
'Retten i Helsingør'; 'Retten i Herning'; 'Retten i Hillerød'; 'Retten i Hjørring';
'Retten i Holbæk'; 'Retten i Holstebro'; 'Retten i Horsens'; 'Retten i Kolding'; 'Retten i
Lyngby'; 'Retten i Nykøbing'; 'Retten i Næstved'; 'Retten i Odense'; 'Retten i Randers';
'Retten i Roskilde'; 'Retten i Svendborg'; 'Retten i Sønderborg'; 'Retten i Viborg';
'Retten i Århus'; 'Retten på Bornholm'; 'Retten på Frederiksberg'; 'post@shret.dk';
'Post@VestreLandsret.dk'; 'Praesident@Oestrelandsret.dk'

Emne: 2011-731-0014 Høring overlovsforslag

<<Liste over hørte myndigheder m.m. [DOK261419].pdf>> <<Udkast til lovforslag om
revision af retsplejelovens § 786, stk. 4 (logning) [DOK242175].pdf>>

Med venlig hilsen

Randi Graabek
kontorfuldmægtig

Strafferetskontoret
Slotsholmsgade 10

1216 København K
Tlf. direkt: 7226 8778
Tlf.: 7226 8400
www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

<<fesdPacket.xml>>

Randi Graabek

Fra: Kate Kengen [KAKE@domstol.dk]
Sendt: 16. november 2011 12:51
Til: Justitsministeriet
Emne: SV: 2011-731-0014 høring over lovforslag

HK Landsklubben Danmarks Domstole har ingen bemærkninger.

Med venlig hilsen
Kate Kengen

-----Oprindelig meddelelse-----

Fra: Justitsministeriet [<mailto:jm@jm.dk>]

Sendt: 28. oktober 2011 11:44

Til: samfund@advokatsamfundet.dk; amnesty@amnesty.dk; abf@abf-rep.dk; bfe@bfe.dk; post@teleindu.dk; info@bsa.org; mjoergensen2@csc.com; hoeringssager@danskerhvej.dk; dit@dit.dk; service@danskeadvokater.dk; dt@datatilsynet.dk; itek@di.dk; di@di.dk; dommerforeningen@gmail.com; hoeringer@dommerfm.dk; info@bsa.org; hma@fdih.net; jbe011@politi.dk; ann-louise.hansen@3.dk; Kate Kengen; hjp001@politi.dk; horesta@horesta.dk; bay@ifpi.dk; center@humanrights.dk; itb@itb.dk; bestyrelsen@it-pol.dk; info@kmd.dk; er@homannlaw.dk; lloek@lloek.dk; kontakt@multimedieforeningen.dk; mail@politiforbundet.dk; prosa@prosa.dk; formand@retspolitik.dk; post@retssikkerhedsfonden.dk; rigsadvokaten@ankl.dk; ledelsessekretariat@politi.dk; samdata@hk.dk; regulering@tdc.dk; regulation@telenor.dk; regulation@telia.dk

Emne: 2011-731-0014 høring over lovforslag

<<Liste over hørte myndigheder m.m. [DOK261419].pdf>> <<Udkast til lovforslag om revision af retsplejelovens § 786, stk. 4 (logning) [DOK242175].pdf>> Med venlig hilsen

Randi Graabek
kontorfuldmægtig

Strafferetskontoret
Slotsholmsgade 10

1216 København K
Tlf. direkt: 7226 8778
Tlf.: 7226 8400
www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

<<fesdPacket.xml>>

Justitsministeriet
Lovafdelingen, Strafferetskontoret
Slotsholmsgade 10
1216 København K

DATO 4. november 2011

JOURNAL NR.

RA-2011-510-0020

BEDES ANFORT VED SVARSKRIVELSER

SAGSBEHANDLER: CTA

RIGSADVOKATEN

FREDEKSHOLMS KANAL 16
1220 KØBENHAVN K

TELEFON 33 12 72 00

FAX 33 43 67 10

Ved e-mail af 28. oktober 2011 (j.nr. 2011-731-0014) har Justitsministeriet anmodet om en udtalelse vedrørende udkast til forslag til lov om ændring af lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven, lov om konkurrence- og forbrugerforhold på telemarkedet, våbenloven, udleveringsloven samt lov om udlevering af lovovertrædere til Finland, Island, Norge og Sverige (Ændring af revisionsbestemmelse).

I den anledning skal jeg meddele, at rigsadvokaturen ikke har bemærkninger til udkastet.

Med venlig hilsen

Jørgen Steen Sørensen

Jmt. modt.
22 NOV. 2011

Justitsministeriet, Strafferetskontoret
Slotsholmsgade 10
1216 København K
Att: Stephan Andreas Damgaard

21. november 2011 Morten Rasmussen
bestyrelsesmedlem

Foreningen af Offentlige Anklagere
c/o Politidirektøren i Østjylland
Ridderstræde 1
8100 Aarhus C

Telefon: 8731 1448
Mobil: 5338 8086
E-mail: mra012@politi.dk

Foreningen af Offentlige Anklagere har fra Justitsministeriet fået tilsendt forslag til:

Lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven, lov om konkurrence- og forbrugerforhold på telemarkedet, våbenloven, udleveringsloven samt lov om udlevering af lovovertrædere til Finland, Island, Norge og Sverige. (ændring af revisionsbestemmelse)

med anmodning om eventuelle bemærkninger til forslaget.

Foreningen af Offentlige Anklagere har ingen bemærkninger til forslaget.

På foreningens vegne

Morten Rasmussen

Jmt. modt.
1 - DEC. 2011

Justitsministeriet
Lovafdelingen
Strafferetskontoret
Slotsholmsgade 10
1216 København K

25 NOV. 2011

J.nr.: 2011-005-676
Sagsbehandler: DFR

POLITIAFDELINGEN

**Nationalt Efterforsknings- og
Forebyggelsescenter**

Juridisk Sekretariat
Polititorvet 14
1780 København V

Telefon: 3314 8888

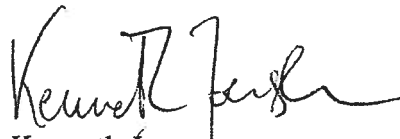
Web: www.politi.dk

Ved e-post af 28. oktober 2011 har Justitsministeriet anmodet Rigspolitiet om en udtalelse over udkast til lovforslag om ændring af en revisionsbestemmelse i lov nr. 378 af 6. juni 2001 om ændring af straffeloven, retsplejeloven, lov om konkurrence- og forbrugerforhold på telemarkedet, våbenloven, udleveringsloven samt lov om udlevering af lovovertrædere til Finland, Island, Norge og Sverige.

Rigspolitiet kan oplyse, at lovforslaget ikke giver anledning til bemærkninger.

Der henvises til Justitsministeriets journalnummer 2011-731-0014. ✓

Med venlig hilsen

Kenneth Joensen
vicepolitimester

Jmt. modt.
17 NOV. 2011

Justitsministeriet
Slotsholmsgade 10
1216 København K

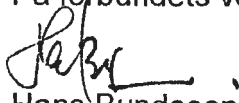
Journalnr. 2011-00870
14. november 2011
HB/mk

Vedrørende sags nr. 2011-731-0014 - Udkast, Forslag til Lov om ændring af lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven, lov om konkurrence- og forbrugerforhold på telemarkedet, våbenloven, udleveringsloven samt lov om udlevering af lovovertrædere til Finland, Island, Norge og Sverige.

Justitsministeriets Strafferetskontor, har i skrivelse af 28. oktober 2011 anmodet om Politiforbundets eventuelle bemærkninger til ovennævnte forslag.

I den anledning kan det oplyses, at Politiforbundet ikke har bemærkninger til forslaget.

På forbundets vegne - og med venlig hilsen

Hans Bundesen
Sekretariatsleder

Justitsministeriet
Slotsholmsgade 10
1216 København K

Sendt til: jm@jm.dk

16. november 2011

Datatilsynet
Borgergade 28, 5.
1300 København K

CVR-nr. 11-88-37-29

Telefon 3319 3200
Fax 3319 3218

E-post
dt@datatilsynet.dk
www.datatilsynet.dk

J.nr. 2011-111-0078
Sagsbehandler
Kristian Gyde Poulsen
Direkte 3319 3215

Vedrørende høring over udkast til forslag til lov om ændring af lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven, lov om konkurrence- og forbrugerforhold på teleområdet, våbenloven, udleveringsloven samt lov om udlevering af lovovertrædere til Finland, Island, Norge og Sverige (Ændring af revisionsbestemmelse) – Justitsministeriets sagsnr. 2011-731-0014

Ved e-mail af 28. oktober 2011 har Justitsministeriet anmodet Datatilsynet om bemærkninger til ovennævnte udkast.

Udkastet giver ikke Datatilsynet anledning til bemærkninger.

Med venlig hilsen

Kristian Gyde Poulsen

Advokatrådet

ADVOKAT
SAMFUNDET

Justitsministeriet
Slotsholmsgade 10

1216 København K

jm@jm.dk

KRONPRINSESSEGADE 28
1306 KØBENHAVN K
TLF. 33 96 97 98
FAX 33 36 97 50

DATO: 29-11-2011
SAGSNR.: 2011 - 4311
ID NR.: 149579

Høring - udkast til forslag til lov om ændring af lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven lov om konkurrence- og forbrugerforhold på telemarkedet, våbenloven, udleveringsloven samt lov om udlevering af lovovertrædere til Finland, Island, Norge mv.

Ved e-mail af 28-10-2011 har Justitsministeriet anmodet om Advokatrådets bemærkninger til ovennævnte udkast.

Advokatrådet har følgende bemærkninger:

Revisionsbestemmelsen er senest blevet ændret ved lov nr. 650 af 15.6.2010, hvorved revisionen blev udskudt til folketingsåret 2011-12. Begrundelsen var blandt andet, at man afventede en evaluering af logningsdirektivet i EU-regi, som burde indgå i overvejelserne i forbindelse med revisionen.

Det forventes nu, at Kommissionen først i løbet af 2012 vil fremlægge en revision af logningsdirektivet, som derefter skal forhandles af EU-medlemsstaterne i Rådet.

Samtidig ønsker man at afvente en rapport fra en tværministeriel arbejdsgruppe, som forventes at komme med anbefalinger, der bør indgå i en kommende revision af retsplejelovens § 786, stk.4.

På den baggrund kan Advokatrådet tilslutte sig forslaget, der udskyder revisionen til folketingsåret 2013-14.

Med venlig hilsen

Rasmus Møller Madsen

Justitsministeriet
jm@jm.dk

STRANDGADE 56
DK-1401 KØBENHAVN K
TEL. +45 32 69 88 88
FAX +45 32 69 88 00
CENTER@HUMANRIGHTS.DK
WWW.MENNESKERET.DK
WWW.HUMANRIGHTS.DK

DATO 15/11-2011
J.NR.
540.10/26277/SWG

Høring over udkast til forslag til lov om ændring af lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven, lov om konkurrence- og forbrugerforhold på telemarkedet, våbenloven, udleveringsloven samt lov om udlevering af lovovertrædere til Finland, Island, Norge og Sverige (Ændring af revisionsbestemmelse)

Ved e-mail af 28. oktober 2011 har Justitsministeriet anmodet om Institut for Menneskerettigheders eventuelle bemærkninger til udkast til forslag til lov om ændring af lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven, lov om konkurrence- og forbrugerforhold på telemarkedet, våbenloven, udleveringsloven samt lov om udlevering af lovovertrædere til Finland, Island, Norge og Sverige (Ændring af revisionsbestemmelse).

Institut for Menneskerettigheder henviser til sit tidligere hørings svar af 16. marts 2010 vedrørende den seneste ændring af revisionsbestemmelsen. Kopi af hørings svaret er vedlagt.

Institut for Menneskerettigheder har ikke i øvrigt bemærkninger til udkastet.

Der henvises til sagsnr. 2011-731-0014.

Med venlig hilsen

Sara W. Guldagger

Justitsministeriet
Lovafdelingen

Att.: Frank Mathiesen
frm@jm.dk

STRANDGADE 56
DK-1401 KØBENHAVN K
TEL. +45 32 69 88 88
FAX +45 32 69 88 00
CENTER@HUMANRIGHTS.DK
WWW.MENNESKERET.DK
WWW.HUMANRIGHTS.DK

DATO 16. marts 2010
J.NR. 54010/22640

**Vedr.: Høring - Ophævelse af revisionsbestemmelsen, ministeriets
j.nr. 2005-730-0215**

Justitsministeriet har ved mail af 17. februar 2010 anmodet Institut for Menneskerettigheder om eventuelle bemærkninger til udkast til forslag til lov om ændring af lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven, lov om konkurrence- og forbrugerforhold på telemarkedet, våbenloven, udleveringsloven samt lov om udlevering af lovovertrædere til Finland, Island, Norge og Sverige (Ophævelse af revisionsbestemmelse).

Nedenfor fremsættes Institut for Menneskerettigheders bemærkninger til lovudkastet.

Med venlig hilsen

Jonas Christoffersen
Direktør

Bemærkninger til udkast til forslag til lov om ændring af lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven, lov om konkurrence- og forbrugerforhold på telemarkedet, våbenloven, udleveringsloven samt lov om udlevering af lovovertrædere til Finland, Island, Norge og Sverige (Ophævelse af revisionsbestemmelse).

Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at lovforslaget stilles i bero med henblik på at der – som forudsat af regeringen og Folketinget – gennemføres en bredere evaluering af logningsordningen, hvori også indgår ordningens konsekvenser for teleudbydere og konsekvenserne for beskyttelsen af retten til privatliv.

En sådan bredere evaluering bør tage udgangspunkt i EU Kommissionens evaluering af EU's logningsdirektiv, som den danske logningsordning bygger på og implementerer.¹ EU Kommissionens evaluering foreligger senest den 15. september 2010, jf. artikel 14 i EU's Logningsdirektiv.²

A. Baggrunden for indsættelsen af en revisionsbestemmelse i Terrorpakke I

Ved lov nr. 378 af 6. juni 2002 om ændring af straffeloven, mv. (Terrorpakke I) blev der indsat en logningsbestemmelse – § 786, stk. 4 – i restplejeloven. Bestemmelsen forpligter udbydere af telenet- og teletjenester at registrere og opbevare i 1 år oplysninger om teletrafik til brug for efterforskning og retsforfølgning af strafbare forhold.

Da logningsbestemmelsen var en nyskabelse i forhold til den gældende retstilstand, blev det samtidigt bestemt i lovens § 8, at justitsministeren skulle gennemføre en evaluering og revision af logningsbestemmelsen i folketingsåret 2005-06.

Om baggrunden for indsættelsen af den særlige revisionsbestemmelse anføres det i bemærkningerne til lovforslaget (L 35 – Terrorpakke I):

¹ Jf. Europaparlamentets og Rådets direktiv 2006/24/EF af 15. marts 2006 om *Lagring af data genereret eller behandlet i forbindelse med tilvejebringelse af offentligt tilgængelige elektroniske kommunikationstjenester eller elektroniske kommunikationsnet og om ændring af direktiv 2002/58/EF.*

² Artikel 14 i direktivet har følgende ordlyd: " Senest den 15. september 2010 forelægger Kommissionen Europa-Parlamentet og Rådet en evaluering af dette direktivs anvendelse og dets virkning på de økonomiske aktører og forbrugerne under hensyntagen til den videre udvikling, der er sket inden for elektronisk kommunikationsteknologi, og de statistiske oplysninger, der er tilsendt Kommissionen i medfør af artikel 10, med henblik på at fastslå, om det er nødvendigt at ændre dette direktivs bestemmelser, særlig for så vidt angår listen over data i artikel 5 og de lagringsperioder, der er fastsat i artikel 6. Resultaterne af evalueringen offentliggøres."

En ordning med pligtmæssig logning af oplysninger om teletrafik til brug for efterforskning og retsforfølgning af strafbare forhold vil være en nyskabelse i forhold til den gældende retstilstand. Uanset, at forslaget om en nærmere regulering ved bekendtgørelse i vid udstrækning giver mulighed for løbende at tage højde for det praktiske behov for logning og den tekniske udvikling på området, finder Justitsministeriet det hensigtsmæssigt, at ordningen evalueres nogle år efter dens iværksættelse. Bestemmelsen i lovforslagets § 8 indebærer således, at ordningen i folketingsåret 2005-06 skal tages op til fornyet overvejelse.³

Ved lov nr. 542 af 8. juni 2006 om ændring af straffelove, mv. (Terrorpakke II) blev revisionen af logningsbestemmelsen udsat til folketingsårets 2009-10, idet der endnu ikke forelå praktiske erfaringer med den danske logningsordning.

B. Evalueringen af logningsordningen i det fremsendte lovudkast

Det fremgår af bemærkningerne til lovudkastet, at justitsministeriet til brug for evaluering af logningsordningen har indhentet udtalelser fra Rigsadvokaten, Rigspolitiet og Politiets Efterretningstjeneste.

De hørte myndigheder udtaler sig alle positivt om logningsordningen, idet det anføres:

De oplysninger om teletrafik, der registreres og opbevares i medfør af logningsbekendtgørelsen, i en lang række tilfælde har været af væsentlig eller afgørende betydning for efterforskning og retsforfølgning af alvorlige forbrydelser, herunder bl.a. i sager om drab, terror, bandekriminalitet, narkokriminalitet, hjemmerøverier og seksuelle overgreb mod børn, og at der derfor ikke bør ske ændringer af pligten til at foretage registrering og opbevaring af oplysninger om teletrafik efter retsplejelovens § 786, stk. 4.⁴

Justitsministeriet har som det fremgår indhentet udtalelser fra myndigheder indenfor det strafferetlige system, som alle har fokus på at forebygge og retsforfølge strafferetlige forhold.

Justitsministeriet ses derimod ikke – efter det i lovudkastet anførte – at have indhentet udtalelser eller vurderinger fra andre berørte myndigheder, virksomheder, mv., herunder fra de berørte teleudbydere eller fra datatilsynet som har tilsyn- og kontrolforpligtelser i forhold til logningsordningen. De mulige konsekvenser for de berørte teleudbydere eller i forhold til retten til privatliv, herunder den danske gennemførelse af

³ Jf. L35, Forslag til lov om ændring af straffeloven, mv., fremsat den 13. december 2001.

⁴ Jf. s. 4 i lovudkastet.

de i EU direktivet indeholdte sikkerhedsgarantier (artiklerne 4, 7 og 9), jf. nærmere herom nedenfor, ses således ikke at være vurderet eller at have indgået i grundlaget for beslutningen om at ophæve revisionsbestemmelsen.

Ligeledes indeholder lovudkastet ikke statistiske oplysninger om, i hvilket omfang de strafferetlige myndigheder har anmodet teleudbyderne om udlevering af logningsoplysninger. Foreløbige oplysninger indhentet af EU Kommissionen i forbindelse med evalueringen af EU's logningsdirektiv indikerer, at teleudbydere kun i et ret begrænset omfang er blevet anmodet om at udlevere logningsoplysninger.⁵

Den af Justitsministeriet gennemførte evaluering forekommer således ikke afbalanceret i forhold til at afspejle og inddrage alle berørte myndigheder og virksomheders erfaringer med og vurdering af logningsordningen.

De fordele logningsordningen giver de strafferetlige myndigheder i forhold til at forebygge og retsforfølge strafbare forhold kan ikke stå alene, men må afvejes overfor de mulige negative konsekvenser logningsordningen kan have i forhold til de berørte teleudbydere og i forhold til beskyttelsen af retten til privatliv.

C. Behovet for en bredere og mere afbalanceret evaluering af logningsordningen

IMR anbefaler på den baggrund, at der – i overensstemmelse med regeringens og Folketingets intention med revisionsbestemmelsen – gennemføres en bredere evaluering af erfaringerne med logningsordningen, hvorunder særligt konsekvenserne for retten til privatliv belyses ved at inddrage erfaringerne fra de berørte teleudbydere og fra datatilsynet.

IMR henviser herved også til:

1. At det fremgår af EU's logningsdirektiv, som den danske logningsordning bygger på, at retten til privatliv – som fastlagt i artikel 8 i EMRK og artiklerne 7 og 8 i EU's Charter om Grundlæggende rettigheder – skal respekteres.⁶ Direktivet indeholder en række sikkerhedsgarantier desangående i forhold til, om der sker betryggende lagring af oplysninger hos teleudbyderne (artikel 7), hvem der kan få adgang til de lagrede oplysninger (artikel 4), og om der er offentlig monitorering og kontrol med de lagrede oplysninger (artikel 9).

⁵ Jf. EU Kommissionen, statistiske oplysninger om logning efter EU's logningsdirektiv, 22. januar 2009. Gengivet i Retsudvalget 2008-09, REU alm. Del Bilag 608.

⁶ Jf. præambelen pr. (22) og (24) samt artikel 4 i *EU Directive 2006/24/EC*, 15. marts 2006.

2. At IMR i tidligere hørings svar har udtrykt bekymring om den danske logningsordnings forenelighed med artikel 8 om retten til privatliv i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, herunder om den danske gennemførelse af de i EU direktivet indeholdte sikkerhedsgarantier.⁷ De nævnte hørings svar vedlægges i kopi.

3. At den tyske forfatningsdomstol den 2. marts 2010 underkendte den tyske logningsordning – der som den danske er en gennemførelse af EU's logningsdirektiv – som værende for vidtgående i forhold til EU direktivet og fordi den tyske logningsordning "violates the privacy of German citizens and that the law lacks the controls to ensure the data is secure and properly utilized. The court also ruled that all stored data must be immediately deleted."⁸

4. IMR skal endvidere henvise til rapport om terrorbekæmpelse og retten til privatliv som FN's Specialrapportør vedrørende Terrorisme og Menneskerettigheder fremlagde på FN's Menneskerettighedsråd den 8. marts 2010. I rapporten udtrykker Specialrapportøren bekymring over at indsatsen mod terrorisme har ført til indgreb i retten til privatliv:

The Special Rapporteur is concerned that what was once exceptional is now customary. First, States no longer limit exceptional surveillance schemes to combating terrorism and instead make these surveillance powers available for all purposes. Second, surveillance is now engrained in policymaking. Critics of unwarranted surveillance proposals must now argue why additional information must not be collected, rather than the burden of proof residing with the State to argue why the interference is necessary. Third, the quality and effectiveness of nearly all legal protections and safeguards are reduced. This is occurring even as technological change allows for greater and more pervasive surveillance powers.⁹

FN's Specialrapportør anbefaler bl.a. at:

[..] stronger regulations are developed to limit Government access to information held by third parties, including reporting schemes, and to

⁷⁷ Jf. IMR, *Notat til Justitsministeriet og Inderigsministeriet om lov om ændring udlændingeloven, mv.* (Terrorpakke I), BKO/IEK/KUK, samt IMR, *Notat vedrørende udkast til bekendtgørelse og vejledning om logning*, RFJ.

⁸ Jf. Jurist's omtale af dommen den 2. Marts 2010, <http://jurist.law.pitt.edu/paperchase/2010/03/germany-high-court-overturns-data.php>. Dommen kan findes her:

http://www.bundesverfassungsgericht.de/entscheidungen/rs20100302_1bvr025608.html

⁹ Jf. pr. 58 i *Report of the Special Rapporteur on the promotion and protection of human rights and fundamental freedoms while countering terrorism*, Martin Scheinin, A/HRC/13/37, 28. December 2009. Rapporten kan findes her:

<http://www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/docs/13session/A-HRC-13-37.pdf>

minimize the burden placed on third parties to collect additional information, and that constitutional and legal safeguards apply when third parties are acting on behalf of the State.¹⁰

PVK, 16. marts 2010

¹⁰ Jf. pr. 65.

Randi Graabek

Fra: Telekommunikationsindustrien I Danmark [post@teleindu.dk]
Sendt: 25. november 2011 09:40
Til: Justitsministeriet
Emne: TI høringssvar over høring om ændring af revisionsbestemmelsen m.v. - med frist 25/11 2011
Vedhæftede filer: JM høring - ændring af revisionsbestemmelsen - 25.11.2011.doc

Til Justitsministeriet

Telekommunikationsindustrien, TI, fremsender hermed høringssvar vedrørende høring over udkast til forslag til lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven, lov om konkurrence- og forbrugerforhold på telemarkedet, våbenloven, udleveringsloven samt lov om udlevering af lovovertrædere til Finland, Island, Norge og Sverige (ændring af revisionsbestemmelsen).

Høringssvaret er afgivet om et fælles høringssvar på vegne af DI-ITEK, IT-Branchen og TI.

Med venlig hilsen

Jakob Willer / Susanne Poulsen
Telekommunikationsindustrien
Telefon: 33 13 80 20
E-mail: post@teleindu.dk
www.teleindustrien.dk

Justitsministeriet
Slotholmsgade 10
1216 København K

Sendt pr. e-mail: jm@jm.dk

25. november 2011

Høring over udkast til forslag til lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven, lov om konkurrence- og forbrugerforhold på telemarkedet, våbenloven, udleveringsloven samt lov om udlevering af lovovertrædere til Finland, Island, Norge og Sverige (ændring af revisionsbestemmelse)

Justitsministeriet har ved høringsbrev af 28. oktober 2011 fremsendt udkast til forslag til lov om ændring af revisionsbestemmelsen i lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven m.fl.

Formålet med lovforslaget er at ændre revisionsbestemmelsen vedrørende retsplejelovens § 786, stk. 4, om teleudbyderes registrering og opbevaring af oplysninger om teletrafik til brug for efterforskning og strafbare forhold, så der fremsættes forslag om revision af bestemmelsen i folketingsåret 2013-14 frem for 2011-12.

Lovforslaget har været drøftet blandt medlemsvirksomhederne i Telekommunikationsindustrien i Danmark (TI), hvilket giver TI anledning til at fremsætte følgende udtalelse vedrørende forslaget.

Der er behov for en snarlig og grundig evaluering af bestemmelserne om registrering og opbevaring af oplysninger om teletrafik.

TI finder det væsentligt, at der foretages en grundig og snarlig evaluering af bestemmelserne om logning af teletrafik, herunder ikke mindst om effekten af at registrere de nye oplysninger (eksempelvis IP-adresser ved internetsessioner om e-mailkommunikation) som branchen efter logningsbekendtgørelsen blev pålagt at udføre, står i et rimeligt forhold til de væsentlige omkostninger og besvær, der for branchen er forbundet med bestemmelsen.

Revisionsbestemmelsen blev indsat i loven vedr. antiterrorpakke I i 2002, hvorefter der skulle fremsættes forslag vedr. revision af retsplejelovens § 786, stk.4 i 2006. Dette blev senere ændret til folketingsåret 2009-10. Senest blev bestemmelsen i 2010 – efter et forgæves forsøg på at ophæve revisionsbestemmelsen – udskudt til folketingsåret 2011-12.

Det skal noteres, at registreringen og opbevaringen af oplysninger om teletrafikken i perioden har udviklet sig dramatisk. Ved logningsbekendtgørelsens ikrafttræden i 2007 var myndighedernes forventning, at der årligt ville blive registreret ca. 15.000 oplysninger pr. borger. I 2008 er vurderingen fra branchen, at der blev foretaget ca. 82.000 registreringer pr. borger svarende til ca. 450 milliarder registreringer pr. år. Dette tal er i 2010 steget til ca. 100.000 registreringer pr. borger svarende til ca. 550 milliarder registreringer på årsbasis.

Det er TI's opfattelse, at der nu foreligger så tilstrækkeligt med erfaringer med bestemmelsen, at der er et væsentligt behov for snarest at få foretaget en grundig evaluering af de samlede effekter og konsekvenser af lovgivningen. Evalueringen bør bl.a. fokusere på, om der for de enkelte typer af teletrafik er proportionalitet mellem omfanget af foretagne registreringer og den efterforskningsmæssige effekt for politiet, som adgangen til de registrerede oplysninger har haft. TI skal opfordre til at en sådan evaluering påbegyndes snarest med inddragelse af de relevante parter, herunder teleoperatørerne.

Er der saglige grunde til at udskyde revisionen af bestemmelserne?

Af bemærkningerne til det fremsendte lovforslag fremgår, at Justitsministeriets baggrund for at foreslå en udskydelse af revisionsbestemmelsen primært er EU's arbejde med evaluering af logningsdirektivet.

EU-kommissionen har i april 2011 offentliggjort en evalueringsrapport om logningsdirektivet. Kommissionen har i tilknytning til evalueringen oplyst, at den vil foreslå en revision af de nuværende logningsregler. Det ventes, at kommissionen i løbet af 2012 vil fremlægge et forslag til revision af logningsdirektivet.

Justitsministeriet foreslår på den baggrund, at revisionen af retsplejelovens § 786, stk. 4 udsættes til folketingsåret 2013-14, så revisionen af de danske regler afventer den kommende revision af logningsdirektivet. Justitsministeriet anfører endvidere med henvisning til forarbejderne i loven, der udskød revisionen til 2011-12 at der ved en revision af de danske logningsregler så vidt muligt vil blive taget stilling til om der er behov for at ændre opbevaringsperioden for loggede data (overvejelsen gik på en forlængelse af perioden) og om der er behov for at registrere og opbevare flere typer af data.

Disse henvisninger må opfattes som at overvejelserne går i retning af yderligere udvidelser af logningbestemmelserne i Danmark, hvilket TI finder særdeles bekymrende.

Det er også TI's opfattelse at en udvidelse af logningsbestemmelserne ikke harmonerer med overvejelserne i EU, hvor EU-kommissionen i sin evalueringsrapport fastslår, at kommissionen i de videre overvejelser om ændringer i logningsdirektivet vil basere sig på en række konklusioner og anbefalinger. En af konklusionerne er, at man vil sikre proportionalitet i end-to-

end processerne vedr. lagring, genfinding og brug af oplysninger om teletrafik. Herunder nævnes, at man i særlig grad vil overveje harmonisering og sandsynligvis forkortelse af den periode, data skal opbevares ligesom man vil reducere antallet af datakategorier, der skal logges.

TI har forståelse for Justitsministeriets synspunkt om, at revision af de danske logningsregler skal afvente det nye forslag fra EU-kommissionen. Men det giver kun mening, såfremt sigtet er, at de danske regler skal tilpasses i overensstemmelse med forslaget fra EU.

TI skal derfor anmode om, at det i lovbemærkningerne til det fremsendte udkast utvetydigt fastslås, at sigtet med udskydelse af revisionsbestemmelsen i Danmark til 2013-14 er, at de danske regler i et og alt skal tilpasses det nye forslag fra EU.

TI er enige i Justitsministeriets overvejelser om, at de resultater, som den tværministerielle arbejdsgruppe vedr. registrering af taletidskort måtte fremkomme med inddrages i forbindelse med en kommende revision af retsplejelovens § 786, stk.4.

Konklusion

1. Telekommunikationsindustrien kan støtte forslaget om, at revisionsbestemmelsen ændres, så revisionen udskydes til folketingsåret 2013-14 under den forudsætning, at det i lovbemærkningerne utvetydigt tilkendegives, at sigtet med udskydelsen er, at de danske logningsregler ændres i fuld overensstemmelse med det reviderede logningsdirektiv fra EU.
2. TI ønsker, at der snarest iværksættes en evaluering af de danske logningsregler. Dette berøres ikke af en ændring af revisionstidspunktet.
3. TI kan støtte at evt. resultater fra arbejdsgruppen vedr. registrering af taletidskort inddrages i forbindelse med revisionen i 2013-14.

Øvrige organisationers opbakning

Dette høringssvar er afgivet som et fælles høringssvar på vegne af DI-ITEK, IT-Branchen og TI.

Med venlig hilsen

Jakob Willer
Direktør
Telekommunikationsindustrien

IT-Politisk Forenings svar til Udkast til lovforslag om revision af retsplejelovens § 786, stk. 4 (logning).

IT-Politisk Forening ved Niels Elgaard Larsen, bestyrelsen@itpol.dk

Bemærkningerne til dette lovforslag giver IT-Politisk Forening anledning til følgende kommentarer.

I pkt. 4 bemærkes det at EU Kommissionen i april 2011 har offentliggjort en evalueringsrapport om logningsdirektivet. Det anføres at evalueringen viser, at logning er et nyttigt værktøj for retshåndhævelsen i EU.

IT-Politisk Forening mener ikke, at evalueringen af rapporten viser, at logningen faktisk har givet en bedre retshåndhævelse. Grundlaget er meget tyndt. Otte medlemslande har slet ikke bidraget med statistik om anvendelsen af logningen. Bidragene fra de øvrige lande er ikke overbevisende.

Evalueringensrapporten indeholder nogle simple sammentællinger af brugen af indsamlet data. Men den indholder ingen kvantitative mål for effekten for retshåndhævelsen. Der er ingen opgørelse over hvor mange forbrydelser, der blev opklaret som resultat af logningen, dvs forbrydelser som faktisk blev opklaret og som ikke ville være blevet opklaret uden logningen.

Det opgøres eller skønnes heller ikke hvor meget at det data, som er brugt af medlemslandene til opklaring af forbrydelser, der ville være tilgængeligt også uden logningsdirektivet.

Rapporten overvejer ikke negative effekter af logningen. IT-Politisk Forening frygter at massiv overvågning danskere og EU-borgere kan skabe mistillid til politiet og myndighederne, hvilket kan gøre det sværere at opklare forbrydelser. Forbrydelser bliver i stort omfang opklaret ved hjælp af vidner, der frivilligt giver sig til kende og kontakt med folk tæt på kriminelle miljøer.

Ifølge statistikken fra de 10 medlemslande, der har indberettet detaljerede oplysninger, er det mindre end en tiendedel af anmodningerne om logget data, som er relateret til internettet. Resten vedrører telefoni, hvorfor det må formodes, at en stor del af de tilvejebragte oplysninger også ville have været til rådighed for myndighederne med editionsreglerne fra før logningsbekendtgørelsen trådte i kraft. IT-Politisk Forening er særligt interesseret i at sikre privatlivet på internettet.

Når der i rapporten står, at logningen kan være nyttig ("at least valuable, and in some cases indispensable") er det baseret på vurderinger fra Tjekkiet, Ungarn, Slovenien og Storbritannien.

Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, artikel 8, stk 1. skal sikre vores privatliv. Stk. 2 specificerer, at indgreb i privatlivet kun må ske, hvis det er nødvendigt i et demokratisk samfund for at bl.a. at forebygge uro eller forbrydelse.

At myndigheder i fire medlemslande vurderer, at de har nytte af en omfattende og systematisk overvågning af alle EU-borgere er ikke nok. Det skal være nødvendigt.

Der er ikke påvist en sammenhæng mellem implementeringen af direktivet og omfanget af forbrydelser i EU eller Danmark,

I bemærkningerne nævnes også at en tværministeriel arbejdsgruppe er ved at overveje, hvordan oplysninger om brugere af taletidskort, internetcaféer, gratis trådløs adgang til internettet (hot spots) og internet-adgang på biblioteker mv. kan registreres.

IT-Politisk Forening opfordrer til at arbejdsgruppen tilskyndes til i løbet af kort tid at levere en endelig rapport, der kan diskuteres og kommenteres bredere. Vi opfordrer også til at uafhængige organisationer, der repræsenterer almindelige brugere af internettet inddrages i arbejdet med revisionen af direktivet. I den forbindelse vil vi gøre opmærksom på European Digital Rights' (EDRI's) skyggerapport om evalueringen af direktivet (IT-Politisk forening er medlem af EDRI): <http://www.edri.org/data-retention-shadow-report>

IT-Politisk Forening har udarbejdet et notat baseret på en foreløbig rapport fra udvalget. Dette notat er gengivet herunder.

IT-Politisk Forening er indforstået med udsættelsen af revisionen. Det giver mening ikke bare at vente på kommissionens rapport men også at følge udviklingen i de andre medlemslande. Især i Tyskland, Cypern, Ungarn, Polen, og Rumænien, hvor forfatningsdomstole helt eller delvist har forhindret implementeringen af direktivet. Samt i Irland, hvor Digital Rights Ireland ved en retssag i den irske højesteret har fået mulighed for at prøve direktivet ved EF-domstolen.

Notat om udvidelse af internetlogning

Resumé

Notat fra justitsministeriet foreslår en kraftig udvidelse af internetovervågningen i Danmark

- Borgerne får forbud mod at have åbne trådløse netværk og mod at "udlåne" deres internetadgang til fremmede personer
- Formålet er at lukke huller i den eksisterende logningsbekendtgørelse så alle forbindelser logges, men der efterlades blot nye huller da man med VPN og TOR stadig kan få anonym adgang til internettet
- IT-Politisk Forening har tidligere advaret mod at internetovervågning er en farlig glidebane, og de nye forslag fra Justitsministeriet bekræfter vores værste formodninger
- Forslagene fra Justitsministeriet medfører desuden ganske betydelige praktiske og økonomiske byrder for specielt privatpersoner, foreninger og mindre virksomheder som cafeer, hoteller og campingpladser
- Ulemperne ved øget internetovervågning er mange og konkrete, mens fordelene er få og teoretiske
- IT-Politisk Forening foreslår at man helt afskaffer internetovervågningen eller i det mindste den del som vedrører offentlige hotspots, hvor Justitsministeriet indirekte indrømmer at den nuværende logning er værdiløs for politiet

Analyse og kritik

I slutningen af juni omtalte medierne et notat fra Justitsministeriet om revision af logningsbekendtgørelsen. Notatet gav anledning til en del kritik da der lægges op til en kraftig udvidelse af internetovervågningen, for eksempel krav om personregistrering for brugere af offentlige hotspots og internetadgang på biblioteker.

Forslagene blev kraftigt kritiseret af blandt andre Jacob Mchangama, som kaldte det "et frontalangreb på det frie og åbne internet" (<http://mchangama.blogs.berlingske.dk/2011/06/23/et-frontalangreb-pa-det-frie-og-abne-internet/>)

Notatet er ikke offentligt tilgængeligt på Justitsministeriets hjemmeside, men vi har fået notatet ved henvendelse til Justitsministeriet. I den forbindelse har Justitsministeriet gjort os opmærksom på at der er tale om en foreløbig udgave af en rapport som senere skal sendes til det politiske system. Arbejdsgruppen bag notatet har bedt om kommentarer fra blandt andet teleselskaberne og Horesta, men ikke fra den almindelige befolkning som også vil blive direkte berørt af forslagene.

Version2 har den 7. september offentliggjort notatet i forbindelse med en artikel: <http://www.version2.dk/artikel/her-er-notatet-fra-justitsministeriet-om-person-logning-total-forvirring-over-hvem-der-skal/>

Selv om der ikke er tale om den endelige rapport med anbefalinger til revision af logningsbekendtgørelsen, har IT-Politisk Forening valgt at skrive denne analyse og kritik af rapporten (notatet). For det første fordi vi gerne vil være i god tid hvis et lovforslag pludseligt bliver hastet i gennem, som det desværre ofte er set på overvågningsfronten. For andet fordi vi primært forventer tekniske ændringer i f.eks. den måde som personregistreringen skal foretages på, og medmindre den endelige udgave af rapporten bliver skrevet fuldstændigt om, vil der være nogle fundamentale principper som vi finder stærkt foruroligende. Når den endelige udgave af rapporten foreligger, vil vi naturligvis opdatere vores kommentarer hvis der er anledning til det.

Huller i de nuværende logningsregler

Baggrunden for notatet er et ønske om at lukke "huller" i den nuværende logningsbekendtgørelsen. Arbejdsgruppen blev i 2009 anmodet om at overveje hvordan brugere af internetcafeer, hotspots og internetadgang på biblioteker kan registreres. Notatet fra juni 2011 er imidlertid noget mere vidtgående end det, hvilket vil fremgå af vores analyse og kritik i det følgende.

I dag stiller logningsbekendtgørelsen krav om at internetudbydere registrerer brugernes trafik, typisk i form af afsender og modtager IP adresse for hver 500. pakke. Derudover skal afsender og modtager for alle emails registreres særskilt. Der er imidlertid to væsentligt begrænsninger i denne registrering i forhold til et ønske om en komplet registrering af internettrafikken.

For det første er det kun internetudbydere i "telelovens forstand" som skal foretage logning. Det betyder groft sagt at der skal være tale om en kommerciel aktivitet hvor internetadgang stilles til rådighed for en modydelse, enten penge for et internetabonnement eller salg af andre produkter, for eksempel en cafe som tilbyder kunderne internetadgang via hotspot. En offentlig uddannelsesinstitution eller et offentligt bibliotek er undtaget fordi der ikke er et kommercielt grundlag. En virksomhed regnes heller ikke for at være en internetudbyder, selvom virksomheden giver medarbejderne adgang til internettet.

Den anden begrænsning er at internetudbydere kun skal registre de oplysninger som i forvejes behandles om brugerne. Den bestemmelse har stor betydning for om brugerne i praksis kan identificeres hvis politiet senere får adgang til de trafikdata som er logget. Ved en traditionel kablet internetforbindelse er brugerens identitet registreret og valideret fordi internetadgangen

skal leveres på en bestemt adresse. Det samme vil normalt gælde ved mobilt bredbånd med løbende abonnementsforhold og mulig bindingsperiode. Internetudbyderen vil være sikker på at kunden ikke løber fra regningen, og brugervalideringen sker således af økonomiske årsager.

Men der eksisterer også situationer hvor internetudbyderen ikke har nogen interesse i at registrere eller kontrollere brugerens identitet. Det gælder for eksempel forudbetalt mobilt bredbånd, hvor et SIM kort kun er gældende for en bestemt periode eller indtil en bestemt trafikmængde er opbrugt. En cafe med internetadgang vil højst være interesseret i at begrænse adgangen til de betalende kunder, hvilket kan gøres med en fælles adgangskode som står på kvitteringen eller menukortet. Vi er også bekendt med cafeer som har et helt åbent trådløst netværk fordi det giver en god og billig reklame, og personalet skal ikke bruge tid på IT-support til kunder som måske har tastet adgangskoden forkert ind. Det er vigtigt at understrege af cafeen stadig er omfattet af logningsbekendtgørelsen som udbyder fordi internetadgangen regnes for en kommerciel aktivitet, men udbyder er alene forpligtet til at registrere de brugeridentiteter som det trådløse access point tildeler brugerne, hvilket som regel vil være MAC adressen på brugerens trådløse netkort. En MAC adresse kan ikke direkte henføres til en specifik navngivet person, og derudover er det meget nemt at ændre (spoofe) udstyrets MAC adresse.

Kravet om logning på cafeer og andre offentlige hotspots er ofte blevet kritiseret fordi de indsamlede brugeroplysninger alene er MAC adresser, og da MAC adresser normalt ikke peger på personer, er det meget usandsynligt at de vil kunne bruges til noget i en politimæssig efterforskning. Vi finder det særdeles interessant at Justitsministeriet selv fremhæver denne begrænsning på side 5 i notatet. Vi er klar over at Justitsministeriet gør dette for at begrunde de efterfølgende forslag om obligatorisk personregistrering på hotspots, men vi betragter det samtidig som en indirekte anerkendelse af at dele af den nuværende logning er overflødig (uanset hvad man mener om logningsbekendtgørelsen, giver det ingen mening at logge trafikdata som aldrig vil kunne bruges).

Der vil også være tilfælde hvor en abonnent er registreret, men hvor internetadgangen bruges af flere personer. Et eksempel er en boligforening som køber en internetforbindelse og deler denne mellem de enkelte lejemål. Hvis der er færre end 100 lejligheder, er boligforeningen i dag ikke omfattet af logningsbekendtgørelsen.

En ny model for internetlogning i Danmark?

Alt i alt er der altså en række "huller" i logningsbekendtgørelsen, og notatet beskriver forskellige metoder til at lukke disse huller. Overvejelserne er ikke begrænset til personregistrering på offentlige hotspots. Hele logningsbekendtgørelsen er faktisk i spil i notatet, og slutresultatet er en model hvor al internettrafik i Danmark enten kan henføres til en bestemt person, hvis identitet er valideret af internetudbyderen, eller til en kontaktperson (kunde hos internetudbyderen) som præcist skal kunne gøre rede for hvem der har brugt internetforbindelsen. Det er en meget vidtgående ændring af logningsbekendtgørelsen, hvor internetadgang nærmest administreres efter de samme principper som våbentilladelse. Forslagene betyder også at den almindelige dansker vil blive direkte reguleret af logningsbekendtgørelsen, enten med forbud mod at lade andre bruge internetforbindelsen eller med krav om logning hvis dette ikke overholdes.

Forslagene i notatet kan opdeles i to hoveddele: udvidelse af kredsen af pligtssubjekter (hvem skal foretage logning) og krav om valideret personregistrering.

Alle skal være omfattet af logningsbekendtgørelsen

For så vidt angår kredsen af pligtssubjekter kommer notatet med et temmelig vidtgående forslag: i stedet for telelovens udbyderbegreb og dets kommercielle grundlag, skal ALLE være omfattet

af de samme regler. Hvis der er mere end en person som bruger en given internetforbindelse, vil der være tale om at give andre adgang til internettet ("internetudbyder"). Det gælder også en almindelig husstand hvor en familie deler en internetforbindelse (f.eks. en ADSL forbindelse).

Det er dog ikke meningen at der nødvendigvis skal foretages logning på alle niveauer, blot fordi nogen får adgang til andres internetforbindelse. Kriteriet for krav om logning på personniveau skal baseres på en skelnen mellem disse to tilfælde

Internetforbindelsen bruges af en afgrænset og kendt kreds af personer (eksempel: en husstand eller en virksomhed) Brugere af internetforbindelsen kan ikke på forhånd afgrænses (eksempel: en cafe hvor gæsterne får internetadgang)

Notatet foreslår at der skal ske logning på personniveau i tilfælde 2), mens det i tilfælde 1) vil være tilstrækkeligt at en afgrænset og identificeret kreds af personer kan henføres til en konkret internetforbindelse. I tilfælde 1) vil der altid ske logning af trafikken på et højere niveau, typisk hos en kommerciel internetudbyder. Når politiet får adgang til trafikdata, vil disse data kunne henføres til enten en bestemt person eller til en afgrænset kreds af personer. Det er langt mere vigtigende end den nuværende logning, hvor dele af trafikken helt er undtaget og hvor trafikdata måske kun kan henføres til en MAC adresse.

Umiddelbart kan dette måske lyde som en relativt uskyldig ændring, men det er på ingen måde tilfældet. Udover det rent principielle i at foretage endnu mere masseovervågning af personer som ikke er mistænkt for en forbrydelse, indebærer notatets forslag at den enkelte danske familie får konkrete forpligtelser og restriktioner efter logningsforpligtelsen. Betingelsen for at husstanden ikke selv skal foretage logning på personniveau er at internetadgangen effektivt begrænses til husstandens medlemmer eller gæster som man efterfølgende kan navngive overfor politiet. Hvis man giver en ukendt kreds af personer adgang til internetforbindelsen via et åbent trådløst netværk, bliver man selv omfattet af logningskravene. Reelt er dette et forbud mod åbne trådløse netværk fordi kravene til foretage logning i sig selv er ganske betydelige (f.eks. en PET-godkendt kontaktperson der står til rådighed 24 timer i døgnet, samt de nye foreslåede krav om personvalidering). Det åbne trådløse access point nævnes direkte i notatet, men der er andre grænsetilfælde som ikke diskuteres. Skal familien ligefrem notere navnene på børnenes måske ofte skiftende venner i teenageårene, hvis familien giver børnenes venner adgang til deres internetforbindelse?

En virksomhed vil kun falde ind under tilfælde 1) hvis internetadgangen begrænses (og afskærmes) til virksomhedens medarbejdere. Virksomheden må ikke give gæster adgang til internettet, medmindre der oprettes et separat gæsternetværk hvor der er krav om logning på personniveau. En boligforening som har fælles internetadgang for foreningens lejermål skal indskærpe overfor medlemmerne at de ikke må lade andre (herunder gæster i hjemmet) få adgang til internetforbindelsen. Hvordan dette skal kontrolleres i praksis fremgår dog ikke af notatet.

I enkelte situationer kan der blive tale om en begrænsning af logningen sammenlignet med de nuværende regler. Det gælder kommercielle internetudbydere hvor brugerkredsen er afgrænset og kendt. Notatet nævner fitnesscentre, private uddannelsesinstitutioner og hoteller som mulige eksempler. For hotellernes vedkommende forudsætter det dog at hotellet nøje kontrollerer identiteten på hver eneste gæst samt indskærper overfor gæsterne at de ikke må lade besøgende på værelset bruge internetadgangen. Den slags formaninger og identitetskontrol vil næppe være gavnlige for et serviceerhverv, så at der skulle være tale om en regelforenkling for hotellerne er nok mere teori end praksis.

Valideret personregistrering for alle forbindelser

Den andel hoveddel af notatets forslag handler om valideret brugerregistrering. Hvis der er krav om logning efter principperne ovenfor, skal det samtidigt være et krav at denne logning kan

henføres til en person hvis identitet er kontrolleret inden der gives adgang til internettet. For kablede internetforbindelser og mobilt bredbånd med løbende abonnement sker dette allerede i dag, men for forudbetalt mobilt bredbånd, offentlige hotspots, internetadgang på biblioteker og anden kortvarig internetadgang skal der indføres nye regler som sikrer at brugerens personoplysninger altid registreres og kontrolleres/valideres. Uden en valideret personregistrering må internetudbyderen simpelthen ikke give brugeren adgang til internettet.

Arbejdsgruppen gennemgår en række metoder til at sikre dette. Konkret diskuteres fordele og ulemper ved automatiseret validering baseret på CPR nummer, adgangskoder sendt per SMS til en mobiltelefon, kreditkortnummer samt naturligvis NemID (de fleste metoder anvendes allerede i dag i begrænset omfang forskellige steder i landet). Notatet er ekstremt grundig med hensyn til at sikre at man rent faktisk identificerer en person, hvilket giver problemer for både SMS koder og kreditkort.

Brugen af SMS koder vil kun være acceptabel for Justitsministeriet hvis man samtidig forbyder anonyme taletidskort i Danmark, og metoden kun kan anvendes på danske mobilnumre da man af gode grunde ikke kan forbyde udenlandske taletidskort der kan roame i Danmark (ligesom andre udenlandske SIM kort). Arbejdsgruppen har også fundet frem til at man i udlandet kan købe forudbetalte Visa og Mastercard, som ikke nødvendigvis kan spores til en bestemt person fordi de kan købes mod kontant betaling (for 1000 kroner plus gebyrer køber man et kreditkort hvor der maksimalt kan bruges 1000 kroner inden kortet spærres). Arbejdsgruppen har været i kontakt med Nets (PBS) og sammen har de fundet en løsning: der eksisterer tabeller med nummerserier som bruges til forudbetalte kreditkort, så man skal blot udelukke disse kort (tabellerne skal løbende opdateres).

Disse begrænsninger er måske "nødvendige" for at kunne sikre personidentifikation, men de betyder samtidig at en række personer vil blive udelukket fra at bruge offentlige hotspots eller internetadgang på biblioteker. Personer under 15-18 år og udenlandske turister vil være overrepræsenteret i denne gruppe, og i sidste ende kan disse restriktioner have økonomiske konsekvenser for turisterhvervet i Danmark. Som fallback mulighed for de automatiske brugervalideringer nævner arbejdsgruppen ganske vist manuel kontrol af billed-ID, men udenlandske turister vil formentlig undre sig over at Danmark forlanger fremvisning af pas for noget så trivielt som kortvarig adgang til internettet. I den forbindelse skal det bemærkes at arbejdsgruppen har undersøgt udenlandske erfaringer med personregistrering på hotspots, men man har ikke været i stand til at finde nogle.

Alt i alt er der tale om en kraftig udvidelse af internetovervågningen i Danmark, og reglerne kommer til at berøre den enkelte dansker temmelig direkte. Dels på grund af forbuddet mod at give andre adgang til internetforbindelsen (og forbuddet mod åbne trådløse netværk), dels på grund af de nye identifikationskrav ved offentlige hotspots og internetadgang på biblioteker. Det bliver mere besværligt for den danske befolkning at få adgang til internettet, og udbredelsen af offentlige hotspots vil utvivlsomt blive påvirket i negativ retning. Hvis fantasien får frit spil, er der mange kommercielle aktiviteter hvor det ud fra en økonomisk synsvinkel kan betale sig at give offentligheden adgang til internettet, for eksempel denne artikel hvor et forlag overvejer at lave et gratis hotspot i Kongens Have i håb om at sælge flere e-bøger (<http://politiken.dk/kultur/tvogradio/ECE1366400/traadloest-internet-i-kongens-have-skal-saelge-e-boeger/>)

Hvis der er krav om ikke bare logning men også valideret personregistrering, vil den slags aktiviteter blive væsentligt dyrere, og internetudbyderen vil få en masse ballade med at forklare brugerne hvorfor deres identitet skal registres og kontrolleres. Reklameværdien ved at forære internetadgang væk vil hurtigt blive overskygget af det negative image ved at man skal agere kontrollant på statens vegne i en privatiseret masseovervågning af internettet.

Der vil stadig være store huller i logningen

Der er et andet aspekt ved arbejdsgruppens notat som vi i IT-Politisk Forening finder stærkt foruroligende, og det er argumentationen for at indføre mere overvågning. Flere steder er der en argumentation ala følgende: hvis man ikke lukker de huller som der er i den nuværende trafikregistrering (logning), og hvis der er mulighed for at "snyde" sig uden om logningen, vil udgifterne ikke stå i et rimeligt forhold til værdien af logningen. Et andet sted i notatet (side 44) argumenteres der for at det er urimeligt at overvåge lovlydige borgeres kommunikation, hvis de kriminelle nemt kan snyde sig uden om, og det vil arbejdsgruppen altså ændre på ved at overvåge al internetkommunikation.

IT-Politisk Forening er meget uenig i disse udsagn. Vi er selvfølgelig enige i at det er urimeligt at overvåge lovlydige borgeres kommunikation, men vi kan altså ikke se at det gør nogen forskel om de kriminelles kommunikation (måske) også overvåges. De kriminelle udgør en meget lille del af befolkningen, ikke mindst fordi trafikdata kun må anvendes på alvorlige lovovertrædelser, så uanset hvor grundigt man laver logningen, vil næsten alle registreringer vedrøre lovlydige borgere. Det er i øvrigt også de lovlydige borgere som betaler for denne overvågning via forhøjede priser for internetadgang. Flere steder i notatet står der godt nok at "udgifterne står i et rimeligt forhold til gevinsten for politiet", men den slags udsagn er letkøbte når man bruger andres penge.

Derudover vil de meget vidtgående forslag faktisk ikke forhindre anonym adgang til internettet når det kommer til stykket. Det hjælper ikke noget at man registrerer at den måske terroristmistænkte NN har adgang til internettet hvis man ikke kan registrere de IP adresser som NN reelt har kontakt til. Hvis NN bruger en udenlandsk VPN forbindelse der ikke logger udgående trafik, eller bruger et anonymiserende netværk som TOR, vil politiet alene kunne se at NN bruger internettet ligesom alle andre borgere i Danmark, men hvad NN laver på internettet kan politiet ikke se. Der er i sig selv ikke noget som helst mistænkeligt ved at bruge VPN forbindelser eller TOR. Udover statens overvågning er internetbrugere udsat for en omfattende kommerciel profilering fra virksomheder som Google og Facebook, og IP-anonymisering er et af midlerne til at beskytte sig mod den slags. I Frankrig har man desuden set en øget interesse for udenlandske VPN forbindelser efter Hadopi loven med three-strikes, altså afbrydelse af internetadgangen efter tre påståede ophavsretslige krænkelse. I Danmark forventes det at en lignende ordning snart vil blive foreslået (den såkaldte "brevordning" under Kulturministeriet). Det er nemt for en eventuel terrorist at skjule sig i den store mængde af borgere som, af den ene eller den anden grund, bruger anonymisering på internettet for at beskytte deres privatliv.

Logningspakke 2 (Justitsministeriets notat) vil altså have præcist samme problem som logningspakke 1 (de nuværende regler). Der vil [stadig] være gabende huller i overvågningen, som folk kan udnytte til at skaffe sig anonym adgang til internettet. Over for det står et justitsministerium som argumenterer for at hvis vi ikke lukker de nye huller, vil udgifterne og besværet ved de eksisterende initiativer være spildte. Næste logiske skridt kan derfor være indgreb overfor brugen af udenlandske VPN forbindelser, TOR netværket og lignende mindre kendte netværk som Freenet.

Logningspakke 2 er altså næppe den sidste i rækken. Men efter vores opfattelse er det teknisk umuligt at forhindre anonym kommunikation på internettet, og forsøg på at gøre det fra statens side vil uundgåeligt medføre en indskrænkning af vores frihedsrettigheder og en krænkelse af vores ret til privatliv.

IT-Politisk Forening's anbefalinger til politikerne

IT-Politisk Forening vil kraftigt advare mod samtlige forslag i Justitsministeriets notat om revision af logningsbekendtgørelsen. Der er ingen grund til at tro, at de vil virke efter hensigten,

og Justitsministeriet er i øvrigt ikke i stand til at fremlægge en bare marginalt overbevisende argumentation for at forslagene er "nødvendige". Det nærmeste vi kommer er løse udsagn fra PET om at målpersoner i stigende grad prøver at sløre deres kommunikation (side 11), samt de tidligere nævnte nærmest cirkulære argumenter om at udgifterne til overvågningen (som betales af borgerne, ikke af politiets budgetter) ikke står i et rimeligt forhold til udbyttet hvis der er for mange huller. Ingen ønsker terror i Danmark, men terrorproblemet kan ikke løses ved at jage et uopnåeligt mål om at forhindre anonym kommunikation på internettet. Nogle gange får man det indtryk fra terrordebatten (eller frygten?), at hvis en gruppe af personer kan kommunikere anonymt, kan de også sprænge Nørreport Station i luften. Men det er altså ikke tilfældet. Det er nemt at kommunikere anonymt hvis man ønsker dette, men som Bruce Schneier argumenter for i denne artikel ("hvor er alle terroristerne henne?"), er det faktisk svært (heldigvis!) at gennemføre en terroraktion (<http://www.schneier.com/essay-314.html>)

Den kraftige udvidelse af udbyderbegrebet (pligtssubjekter) medfører konkret en række praktiske og økonomiske byrder for specielt privatpersoner, foreninger og mindre virksomheder med hotspots. Privatpersoner får forbud mod at have åbne trådløse netværk, og de forpligtes til at holde styr på hvem der bruger deres internetforbindelse (hvis gæster får adgang). Foreninger som idrætsforeninger, spejdere, ungdomsklubber, hackerspaces in.v. kommer også ind under logningsbekendtgørelsen, hvilket ikke er tilfældet i dag (qua det manglende kommercielle grundlag). Hvis disse foreninger har en kendt medlemskreds, skal de efter notatets forslag ikke selv foretage logning, men der skabes alligevel to væsentlige byrder. For det første er der en række krav til at sikre en "kendt medlemskreds" som går langt udover hvad en foreningskasserer normalt laver. For det andet skal foreningen effektivt afskærme deres trådløse netværk så kun de registrerede medlemmer kan bruge det. Mange foreninger med lukkede trådløse netværk skriver i dag adgangskoden på en seddel i foreningens lokaler, men denne metode kan ikke længere bruges hvis foreningen har gæster. Alle kan se koden og bruge netværket, inklusive gæsterne, og den går ikke. Virksomheder med hotspots (som cafeer, hoteller og campingspladser) er allerede i dag forpligtet til at foretage logning fordi de er udbydere med kommercielt grundlag, men udgifterne til denne logning vil stige hvis der kommer krav om valideret personregistrering. Der er oprettelsesudgifter, løbende abonnement til det firma som skal foretage valideringen, samt transaktionsgebyrer til Nets/DanID for at bruge kreditkort og NemID.

IT-Politisk Forening har hele tiden været modstander af internetlogningen, og vi anbefaler fortsat at den bliver afskaffet så hurtigt som det er muligt. Hvis der ikke er politisk tilslutning til en fuldstændig afskaffelse af internetregistreringen på nuværende tidspunkt, bør det politiske system i det mindste overveje at afskaffe den del af overvågningen hvor der ikke eksisterer et løbende abonnementsforhold mellem internetudbyderen og brugeren, og hvor registreringen derfor ikke peger på en person men for eksempel alene på en MAC adresse. Vi har i notatet Justitsministeriets (indirekte) udsagn om at denne del af internetregistreringen reelt er værdiløs for politiet fordi den ikke peger på en person. Formentlig vil det være en meget lille del af den samlede internetregistrering som dermed ophæves, men det vil være en betydelig administrativ lempelse for eksempelvis små cafeer som tilbyder internetadgang til deres kunder.

Jim
28 NOV 2011

Justitsministeriet
Strafferetskontoret
Slotsholmsgade 10
1216 København K

23. november 2011

Til Stephan Andreas Damgaard

Vedr.: Høring over udkast til lov om ændring af straffelov, retsplejeloven, lov om konkurrence- og forbrugerforhold på telemarkedet, våbenlov, udleveringsloven samt lov om udlevering af lovovertrædere til Finland, Island, Norge og Sverige

Jeg bekræfter modtagelsen af skrivelse af 28. oktober 2011 fra Justitsministeriet vedlagt ovennævnte udkast til lov om ændring af diverse love samt bemærkninger til lovforslaget.

For så vidt angår de anførte bemærkninger i lovforslaget til logningsbekendtgørelsen og vejledningen hertil har jeg noteret mig, at der er et ønske om at forbedre politiets mulighed for at sammenholde oplysninger om identiteten på brugere af kommunikationsmidler med oplysninger om de anvendte kommunikationsapparater, hvorfor der er nedsat en tværministeriel arbejdsgruppe under Justitsministeriet og Erhvervs- og Vækstministeriet med henblik på at overveje, hvordan oplysninger om brugere af taletidskort, internetcaféer, gratis trådløs adgang til internettet og internetadgang på biblioteker mv. kan registreres.

Jeg antager at disse overvejelser er en fortsættelse af de overvejelser, som arbejdsgruppen nedsat i 2009 - gjorde i notat af 2. juli 2010. I dette notat blev det fra arbejdsgruppen sammenfattet,

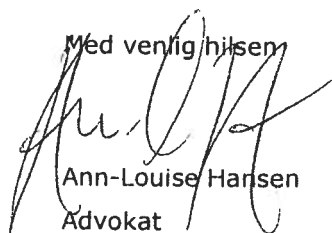
- at, der er et politifagligt behov for at sikre identiteten på brugere af taletidskort;
- at en ordning for brugerregistrering bør indrettes således, at den sikre tilpas balance mellem de efterforskningsmæssige fordele for politiet og byrderne for telebranchen;
- at en ordning i videst mulige omfang bør sikre, at brugen af falske identiteter undgås:
- at den nærmere tekniske løsning overlades til telebranchen.

Herudover antager jeg tillige, at der vil være tale om overvejelser i fortsættelse af notat af 17. juni 2011 fra "Bernsteinudvalget".

It's good to be

Jeg har ligeledes noteret mig, at Justitsministeriet på baggrund af, at Kommissionen forventes at fremlægge et forslag til revision af logningsdirektivet i løbet af 2012 foreslår, at revisionen af retsplejelovens § 786, stk. 4 udsættes til folketingsåret 2013-2014.

Med venlig hilsen <

Ann-Louise Hansen

Advokat